

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtlet v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krono, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravn. je v Trbovljah na Štajerskem.

Resna beseda v resnem času

Poletje je minilo in z njim tudi takozvana počitniška doba za organizacijsko delo. V družtvih, podružnicah različnih industrijskih delavcev se začena živahno delo. Poleg organizacijskega se goji izobraževalno delo, pripravljajo se vse potrebno za zabavo v zimskih mesecih, iščejo se sredstva in pota, da neorganizirani in indiferentni dobe zanimanje za razredni boj delavstva. S svežo vneto se zopet vrši nabiranje novih članov, ki tudi daje bogate sadove. Ampak vključ vsemu naporu se ne posreči pregovoriti velikega dela malobrižnikov k udeležbi shodov in predavanj, še naprej se ne zanimajo in to v večini slučajev brez namena! Večinoma niso sovražniki delavskega gibanja, ampak vidimo jih pa le na volilnih shodih, na velikih ljudskih zborovanjih, kjer se razburka vsa javnost in kjer jim naravni nagoni skoro nezavestno pokažejo pot k razrednim tovarišem. Ob takih prilikah jih organizirani delavci ne smatrajo za novince ali tujce in si tudi sami ne domišljajo, da so ob volitvah ali drugih prilikah tujci. Zavest, da so kot delavci razredni bojevniki delavstva, se v njih nenadoma pojavi in članstvo naših organizacij raste skoro samoposebi.

Tista organizacija, ki ume ohraniti to zavest pri svojih članih, bo uspešno zabranila, da članstvo zopet pade, ko mine volilno gibanje. Razen, če nastopijo hude gospodarske krize.

Dolžnost strokovne organizacije mora biti, da se ne zadovolji s tem, kdo slučajno zahaja na shod ali na predavanja, ampak poskrbeti mora, da zbudi interes vseh strokovno organiziranih delavcev in ga ohrani.

Ne zahajajo na shode, tako slišimo tožiti naše podružnične funkcionarje, torej — ne moremo ničesar storiti! To je zadnja modrost. Seveda tako mnenje ni le napačno, ampak se tudi ne vjema z dejstvi. **Mnogo lahko storimo, celo zelo mnogo, samo hoteti je treba!**

Stari svetopisemski pregovor: »Če gora ne gre k preroku, gre prerok k gori« — lahko takole prevedemo v strokovni jezik: **»Če indiferentni ali malobrižni ne pride k organizaciji, naj gre organizacija k njemu!«** Iči je treba od kraja do kraja, od ulice do ulice, od hiše do hiše, in od vrat do vrat, **kjer stanujejo!** Nikaka sramota ni, če gremo k svojim sodrugom **po poklicu in trpljenju**, pa jim pravimo: Tovarš, tvoja malobrižnost škoduje tvojim interesom, nevarna je nam vsem, pridi k nam, k veliki vojski svojih bratov in razrednih bojevnikov, zakaj vsi moramo biti v krepko strnjeni **zvezi proti izkoriščanju, zatiranju in brezpravnosti**. Tvoja malomarnost in brezbriznost stana naravnost vzgojili tatinsko mezdnio izplačevanje v rudništvu, ne smeš stati na strani in zahtevati, da le del tvojih tovarišev po poklicu ščiti in brani tvoje interese.

Pogosto slišimo očitek od drugih delavcev: rudarji so konservativni, niso strokovniki, meda so še ponosni na svoj poklic, o katerem slišijo pripovedovati, da so rudarji nekda zavzemali boljše mesto v družbi in so jih predvsem v razmerju z današnjimi razmerami bolje izplačevali in so z njimi bolje ravnali.

Ali so naši rudarji konservativni? Ne, le navidezno! Njih **zastajanje in odločenost** imata drug vzrok. Rudniškimi lastniki se sicer ni

posrečilo, da bi rudarje ohranili konservativne, pač pa se jim je posrečilo, da so jih **ločili s pomočjo zakonodaje od ostalega delavstva in da jih imajo skupaj v lastni kasti**, kakor dokazujejo mnogoštevilni posebni zakoni za rudništvo. Zadnji poskus je bila kakor znano ustanovitev rudarskih zadrug.

Prav strokovno življenje, strokovni cilji, skratka, najnavadnejši pripomočki v boju med kapitalom in delom, v razrednem boju, še niso prodri v rudniško industrijo! Glavni razlog je pač ta, da rudarji še niso prišli tako daleč, da bi vzbujali sodrugom duh na licu mesta, zategadelj tudi nimajo pravega vpliva na ureditev delovnih, mezdnih, varnostnih in zavarovalnih razmer. Ponavljamo, kar smo že često povedali: **rudarji morajo biti moderna strokovna organizacija**, ki se vendar že prične pečati z modernimi strokovnimi bojnimi sredstvi. Rudarji se desetletja bore za preosnovo svojih zavarovalnih razmer. Bore se, ne **da bi imeli** za sabo krepko strokovno organizacijo, pripravljeno, da poseže vsak hip v boj. Zakaj število članov ni bilo v nikakem razmerju s ciljem, ki so ga hoteli rudarji priboriti.

Ako bi se bil sodružni čuti, da morajo biti rudarji združena celota, na licu dela bolje gojili, potem bi bile danes vse drugačne razmere in rudarji bi ne trpeli vsled tatinskega in nezadostnega mezdne sistema. Težko bi bilo možno, da bi nastale med rudarji različne stranke, če bi se bil gojil sodružni čuti na licu dela, zakaj politična demagogija ne more vplivati na licu dela na mezdne, delovne in varnostne razmere.

Česa je torej treba? **Samo dobre volje!** Nobena organizacija ne nastane sama od sebe, če zanjo ne agitirajo, nobena organizacija ni mogla ohraniti svojih moči in pozicij, če se ni neprenehoma delala zanjo propaganda.

Agitacijsko delo, nabiranje članov, izobraževanje: to je vsakdanji kruh sleherne centralne strokovne organizacije! Ne le prilično ali enkrat, dvakrat v letu naj se začne živahno delo, ampak vsak dan na licu dela, na potu na delo, v shajalnem lokalu in v rudarjevem stanovanju naj se agitira, naj se nabirajo novi člani in naj se dela propaganda!

Za rudarje je to nenavadno delo, celo sramujejo se, delati za svojo obrambno organizacijo in biti njen član. Če pa so se drugi industrijski delavci pod pritiskom razmer naučili, organizacijo vpoštevati, in je postala pri njih stalna ustanova, ker so videli, **da so s svojo organizacijo pridobili več plače, krajši delovni čas in boljše delovne razmere**, tedaj ti delavci po pravici ne morejo razumeti, da so ravno rudarji, hranitelji industrije, tako »konservativni«, dočim so vsi pogoji tu za čvrsto napredovanje.

Gre za to: **Okorelo prokletstvo malobrižnosti, strah pred pravim in resnim organizacijskim delom se mora enkrat zdrobiti!** Sama od sebe ne raste nobena organizacija, in če se danes rudniški lastniki, državni uradniki, kmetje, trgovci itd. ne sramujejo, da energično agitirajo za svoje interesne organizacije, tedaj tudi rudarji ne smejo zaostajati, ampak se morajo resno lotiti dela. Kjer so nabirali člane s prepričanjem in z vneto od hiše do hiše, tam je bil vedno uspeh — torej tudi pri rudarjih ne sme izostati!

Rudarji, na noge! Nabirajte članov! Na noge za našo mednarodno organizacijo!

Dvignite se, vsak bodi agitator za Unijo avstrijskih rudarjev! Če bo vsak resno in z ljubeznijo delal za našo sveto stvar, tedaj mora izginiti iz naših vrst sleherno mrtvilo. Proč torej z malobrižnostjo in na neumorno delo!

Zakaj stavkamo?

Vsaka stavka je posledica današnjega načina proizvodnje. Delavec je suženj v najemu. On mora za svoje blago, za svojo delovno silo zahtevati boljše ceno. Delavci ne gredo v stavko iz ljubezni do gladovanja. Neobhodno potrebna je tista sila, ki jih tira, da se s složnimi močmi zoperstavijo požrešnosti gospodujočega kapitalističnega razreda.

Kadar bi delavci posedovali vsa sredstva, za proizvodnjo — stroje, zemljišča, rudnike itd. — in kadar bi tudi dobili vse, kar producirajo, takrat bi vprašanje o delovnem času, o mezdii, o kruhu ne eksistiralo.

Potom stavke hočejo delavci čim največ si pridobiti od onega, kar proizvajajo. A to pomeni, da nekdo jemlje veliki del njihovega lastnega dela.

Pa zakaj — ako je tako — vsekupni delavski razred ne pristopi k socialističnemu gibanju? Zato, ker so zaslužnjeni z dolgim delovnim časom in nimajo časa, da bi se izobraževali in proučevali socializem.

Socializem je pojav delavskega razreda in dela sploh. Socializem je nauk o taki družveni uredbi, v kateri bi vsi ljudje delali. Vsak po edinec, ki je zdrav in sposoben, bo delal za dobrobit vseh, a ne samo za korist nekoliko bogatašev.

Ko bodo delavci to razumeli, ne bo več potrebno stavkati. Vsakdo bo dobival popolno vrednost svojega dela. Ali dokler ne dosežemo tega cilja, moramo stavkati ter si na ta način izboljšati svoj življenjski položaj, osobito pa se moramo boriti za skrajšanje delovnega časa. Čim krajši bo delovni čas, tem več bo ostalo prostega časa za uk in prosveto. Prosvetljeni in svestni bomo ob vsaki volilni priliki oddali svoje glasove ljudem, katerih naloga bo, da v zbornicah vstvarjajo boljše zakone za delovno ljudstvo, zakone o enakih dolžnostih in pravicah.

Samo ta pot pelje k pravemu cilju. Čitajte socialistično časopisje, socialistične knjige, zavedite se, ohrabrite še in pristopite k našemu vzvišenemu in svetemu boju!

DR. OTON BAUER:

Revščina rudarjev in oderuštvo z premogom.

Nikakor ne gre zametati meščanstva. Meščanstvo (razred kapitalistov) naj bi izšlo iz naših delavskih slojev, katerih otroci naj bi jedli lažji kruh kakor pa njihovi starši. Torej nikakor ni mogoče odobravati socialno-demokratskega stališča, ki meri na hujskanje proti meščanstvu.

(Besede »narodnega« poslance Rybaša na javnem shodu dne 6. oktobra v tržaškem »Narodnem domu«.)

Poglejmo si napram tem besedam, kako meščanstvo (razred kapitalistov) napravlja iz delavcev kapitaliste; kako bodo tudi slovenski kapitalisti napravili iz delavcev — kapitaliste!

Kapital in delo v rudnikih.

Strašno sliko kapitalističnega procesa nam kaže rudniška industrija v Avstriji. Na eni strani velesile kapitala, Petschek, Weinmann, Rothschild, Gutmann itd. na drugi strani armada ubogih rudarjev, to je slika kapitalistične rudniške industrije.

Dobiček rudniškega kapitla.

Gospodje, katerim pripadajo rudniki in v katerih rokah je združena vsa trgovina s premogom, znajo prikriti svoj dobiček. Samo akcijske družbe so prisiljene objavljati svoje sklepne račune o dohodkih in stroških. Vendar tudi one navajajo vedno manjši dobiček, kakor je v resnici. Te bilance pa nam vendar dajo ugani, kak odueruški dobiček iztisnejo rudniške družbe iz svojih sužnjev. Za leto 1909 so največje akcijske družbe, ki imajo rudnike, objavile sledeči dobiček:

	kron
Alpska montanska družba	16,217.227
Premogokopna družba v Mostu	5,966.101
Ferdinanda severna železnica	3,425.280
Severno-češka premogokopna družba	3,104.363
Avstr. rudniška in topilniška družba	3,085.442
Praška industrijska družba za železo	11,597.943
Družba državnih železnic	1,540.923
Zahodno-češko akcijsko rudniško društvo	3,189.017

Rudarske mezde.

Napram tem velikanskim dobičkom kapitala stoje naravnost smešno nizke mezde rudarjev. Povprečne mezde rudarjev znašajo po statistiki ministrstva za javna dela:

V letu	kameniti premogovniki:		rjavni premogovniki:	
	zaslužek na šihito.	zaslužek v letu.	zaslužek na šihito.	zaslužek v letu.
1904	3,04	813,13	3,45	949,55
1905	3,10	851,51	3,49	979,79
1906	3,27	931,70	3,69	1035,56
1907	3,53	982,21	3,96	1133,27
1908	3,73	1033,50	4,16	1179,41
1909	3,73	1010,22	4,12	1147,42

Zvišanja mezde imajo premogarji zahvaliti moči svoje organizacije. Če so pa mezde nekoliko poskočile, so cene živil rastle še hitreje. Mezde so znašale v najboljših časih manj nego eksistenčni minimum, ki je določen na 1200 K.

Žrtve rudnikov.

In za tako nizke mezde morajo rudarji žrtvovati življenje in zdravje. Od leta 1904 do leta 1909 je 895 rudarjev v rovih izgubilo življenje, 9723 rudarjev je bilo težko ranjenih. Rudarji pa niti nimajo zavarovalnice proti nezgodam. Vezani so na bratovske skladnice, katerih podpore pa so jako nizke. Leta 1907 je znašala povprečna letna provizija vpokojenega rudarja 242 K, za vdovo 97 K, za siroto 37 K. In s tem naj se človek preživi celo leto!

Cene premoga in mezde rudarjev.

Vzlic temu so še vedno ljudje, ki mislijo, da se rudarjem dobro godi. Rudniški baroni so raztrosili pravljico, da so visoke mezde premogarjev vzrok visokim cenam premoga in meščanski politiki verno ponavljajo pravljico.

Nam pa zadostuje le en pogled na uradno statistiko, da ovržemo to nesramno laž.

Izkupiček premoga je bil:

leta	kameniti premog	rujavni premog
1904	95,485.941 K	96,796.467 K
1905	99,874.726 »	100,956.961 »
1906	118,063.250 »	105,838.258 »
1907	129,492.964 »	125,528.105 »
1908	139,715.552 »	140,149.703 »

Nasproti tem številkam je znašal zaslužek rudarskega delavstva:

leta	kameniti premog	rujavni premog
1904	45,884.235 K	44,821.365 K
1905	48,325.380 »	45,941.725 »
1906	49,355.470 »	47,994.570 »
1907	56,936.940 »	55,415.327 »
1908	62,100.904 »	61,568.184 »

Od leta 1904 do leta 1908 je narastla vsota mezd za 33 milijonov kron, cena premoga pa za 88 milijonov kron.

Torej je trditev, da je zvišanje mezd vzrok druginji premoga, predrzna laž. V času, v katerem se je cena premoga zvišala za 88 milijonov kron, so se mezde zvišale samo za 33 milijonov; 55 milijonov je torej požrl rudniški kapital.

»Visoke mezde« premogarjev niso vzrok druginje premoga; vzrok te druginje je rudniški kapital, ki izkorišča rudarja in odira konsumente.

Parlament in rudarji. — Socialni demokrate za rudarje.

Socialnodemokratični poslanci so v poslanski zbornici takoj v prvem zasedanju leta 1907 predložili šest popolnoma izdelanih zakonskih načrtov, katerih izvršitev bi bila položaj rudarjev znatno izboljšala. To so bili sledeči zakonski načrti, ki so jih bili predlagali sodrugi Cingr, Beer, Seliger in Beutel:

1. Predlog zakona o delovnem času v rudnikih.

Celokupni delovni čas, ki se pričinja z vhomom prvega moža in konča z izhodom zadnjega, ne sme dalj časa trajati nego osem ur; v tem času se mora dovoliti delovni odmor najmanj pol ure.

2. Predlog zakona o nedeljskem počitku. Nedeljski počitek se mora začeti najkasneje v soboto ob šestih zvečer in mora trajati najmanj 36 ur.

3. Predlog zakona o mezdnem izplačevanju.

Mezde se morajo izplačati vsak teden. Odbitki od mezde za razsvetljavo, streljivo in orodje so prepovedani. Na rudniških posodah, služočih za odvoz rude, mora biti vidno označena velikost vsebine.

4. Predlog zakona o rudniškem nadzorstvu. Rudniški nadzorniki se morajo nastaviti v takem številu, da je mogoče vsak rov najmanj enkrat mesečno pregledati. Nadzornike podpirajo rudarski zaupniki, ki jih izvolijo rudarji.

5. Predlog zakona o zavarovanju proti nezgodam.

Delavci in obratni uradniki pri rudnikih se zavarujejo proti posledicam nezgod pri teritorialnih zavarovalnicah proti nezgodam.

6. Predlog zakona o varstvu zaupnikov.

Odpust ali odpoved v predstojništvo bratovskih skladnic in v rudniško zadrugo od rudarjev izvoljenih zastopnikov je prepovedana in kaznjiva, izvzemši slučaj, da spozna razsodišče rudniške zadruge odpoved z dvetretjinsko večino za opravičeno.

Meščanske stranke obstruirajo socialno demokratične predloge.

Teh šest zakonskih načrtov je poslanska zbornica odkazala socialno-političnemu odseku. Ta odsek je sestavil poseben pododsek, ki naj bi presojal te predloge. Tu pa se je pričela obstrukcija meščanskih strank. Trudili so se na vso moč, da bi zavlekli razpravo o socialno demokratičnih predlogih. Za predsednika pododseka so meščanske stranke izvolile nemškega »naprednjaka« dr. Štefana Lichta. Ta gospod ni tujec v rudarstvu. Član je upravnega sveta dveh akcijskih družb, ki imajo premogokope, namreč: premogokopnega industrijskega društva, kateremu pripadajo Franc Jožefov rudnik in rudnik Lotte Marie v severno zahodni Češki, rudnik Sv. Antona in Sv. Neže blizu Falknova ter Ludwigov rov pri Rakonicah; potem je tudi član rudniške družbe Monte Promina, katere last so rujavni premogovniki v Dalmaciji. Tega gospoda je »nemška narodna zveza« poslala kot zastopnika v pododsek, kjer naj bi presojal zakone, predložene po socialnih demokratih za rudarje. Že s tem so nemški nacionalci dokazali, da ne zastopajo koristi rudarjev, temveč koristi premogovniških lastnikov. In res je meščanska večina odseka zavlekla delo tako, da se je od šestih socialno demokratičnih predlogov posvetovalo le o enem, namreč o mezdnem plačevanju v rudništvu. Ostalih pet predlogov niti ni prišlo v razpravo.

Meščanske stranke proti tedenskem izplačevanju mezde.

V ostrovsko-karvinskem in v celjskem rudniškem okrožju so se računale in izplačevale

mezde le enkrat na mesec. Bogati lastniki rudnikov dolgujejo ubogim delavcem cel mesec mezdo. Delavci zato dolgujejo trgovcem živila. Vsled tega često padejo v občutno odvisnost. Zategadelj so socialni demokratje zahtevali, naj se lastniki rudnikov prisilijo k tedenskem mezdemu izplačevanju. Ali nemški nacionalci in krščanski socialci so predlog odklonili. Krščansko socialni poslanec Schoiswohl je zahteval, naj ostane pri mesečnem izplačevanju mezde. Izrazil se je, če bi delavci dobili plačo vsak teden, bi jo zapili in zaigrali; da pa mesečno mezdno izplačevanje delavce vzgaja k varčnosti. Tudi dr. Licht in krščansko socialni poslanec FiBtaler — žid in antisemit — sta se složno bojevala proti socialno demokratičnemu predlogu. Tedensko mesečno izplačevanje so nemški nacionalci in krščanski socialci dne 17. februarja 1911 in 26. marca 1912 v korist rudniškemu kapitalu odklonili in sprejeli predlog, naj se izplača mezda vsakih štirinajst dni; kjer pa obstoje že krajši plačilni roki mezd, se ne smejo podaljšati. Sklenilo se je tudi, da mora podjetnik dajati brezplačno razsvetljavo in rudarsko orodje. Predlog, po katerem bi se stroški za streljivo ne smeli odtrgati od plače, so meščanske stranke odklonile. Sklepom poslanske zbornice se je pridružila tudi gosposka zbornica. Zakon je bil sankcioniran dne 17. maja 1912. Vzlic poslabšanju zakona potom meščanskih strank je donesel tisočerim rudarjem majhno izboljšanje mezdnih razmer, kar je plod edinole neumornih prizadevanj socialno demokratičnih poslancev.

Meščanske stranke za izkoriščanje otrok.

Poleg zakona o mezdnem izplačevanju je presojal socialno-politični odsek tudi zakon o ženskem in otroškem delu v rudništvu. Ta zakon naj bi imel sledeče določbe:

1. Otroci do 14. leta ne smejo biti vposleni v rudništvu. 2. Ženske in deklice ne smejo delati ponoči (od 8. zvečer do 5. zjutraj).

K temu zakonu je soc. demokrat dr. Adler stavil predlog, da tudi moški delavci do 16. leta ne smejo delati ponoči. Dr. Licht je bil proti temu predlogu. Nemški nacionalci in krščanski socialci so ta predlog 16. februarja 1911 zavrgli, ker nočejo odvzeti premogovniškemu baronom pravice do izkoriščanja 15 let starih fantičev tudi ponoči.

Tako se je izjalovil trud socialno demokratičnih poslancev, da bi se sklenili novi zakoni v prid rudarjev, izjalovili pa so se vsled odpora krščanskih in nemških nacionalcev. (Med temi junaki je bil tudi dr. Benkovič!) Krščanski socialci in nemški nacionalci so odločili v prid rudniškega kapitala proti rudarjem!

Proti oduerštvu s premogom.

Meščanske stranke in rudniški kapital.

Zvišanje cen premoga oškoduje vse razrede družbe, ne samo delavce, obrtnike, uradnike, kmete, ki so primorani kupovati premog, da ogrejejo svoja borna stanovanja in skuhamo potrebna jedila, ampak oškoduje tudi bogate tovarnarje, ki kupujejo premog, da kurijo z njim parne kotle svojih tovarnen. Zato ne tožijo le socialni demokratje, temveč tudi meščanske stranke, zastopniki tovarnarjev, o oduerštvu s premogom.

Kjer nasprotujejo interesi rudniškega kapitala interesom rudarjev, tam stoje meščanske stranke na strani rudniškega kapitala. Saj so zastopnice podjetniških interesov, zategadelj tudi branijo premogove podjetnike proti delavcem. Kjer pa so interesi rudniškega kapitala nasprotni interesom konsumentov, ki kupujejo premog, tam nastopi tudi precej meščanskih poslancev proti rudniškemu kapitalu. Kajti tovarnarji, katere zastopajo, potrebujejo cenega premoga za parne kotle. Tako so meščanske stranke naklonjene rudniškemu kapitalu, če gre proti rudarjem, in so mu nasprotne, če so ogroženi interesi premog kupujočih tovarnarjev.

Socialna demokracija pa se bori proti rudniškemu kapitalu povsod, bodisi v prid rudarjev, bodisi v interesu konsumentov.

(Konec.)

Mezdno izplačevanje v rudništvu.

Odlok ministrstva za javna dela.

Številka 37.914—XV. b.

V razpršitev raznih dvomov, ki so nastali deloma pri rudniških oblastih, deloma v krogih rudniških podjetnikov glede na izvedbo zakona z dne 17. maja 1912 državnega zakonika stran št. 107, ki se tiče izplačevanja mezde pri rudnikih, je ministrstvo za javna dela izdalo sledeče pojasnilo:

1. V zakonu rabljeni izraz »vsakih 14 dni« nima enakega pomena z izrazom »polmesečno«. Dvakratno izplačevanje mezde v mesecu za daljše kakor 14 dnevne periode na enkrat za vselej po datumu določenih terminih se torej ne vjema s predpisom zakona.

2. Delna plačila ali izplačila predumov se v zmyslu zakona ne smatrajo za mezdna izplačevanja. Da bi delavec na podlogi plačilnega računa bil le enkrat na mesec popolnoma izplačan, v ostalem pa v določenih terminih potom delnih plačil ali predumov, ne zadostuje predpisom zakona.

3. Predpis, da se mora pri izstopu iz službe mezda »takoj« izplačati, je razumeti v tem zmyslu, da ima iz službe izstopajoči delavec pravico zahtevati izplačanje svojega zaslužka takoj po preteku časa, ki je potreben za sestavo in preračunjenje njegovega zaslužka, torej ni dolžan čakati na svoj obračun do prihodnjega plačilnega dne.

4. Razsvetljava in orodje se mora po jasnem besedilu zakona delavcem dati in natura in seveda v porabnem stanju.

5. Vse določbe plačilnega zakona kakor tudi določbe, s katerimi je izpremenjeno in dopolnjeno IX. poglavje splošnega rudniškega zakona, veljajo ne le za rudništvo v ožjem zmyslu (§ 5 sploš. rud. zak.), temveč tudi za vse na podlagi § 131 sploš. rud. zak. vpeljane obratne naprave

6. Okoliščina, da ima več obratov enega in istega podjetja skupni službeni red, ne ovira določitev različnih plačilnih dni na teh obratih.

7. Drugi odtegljaji od plače (zaslužka) kakor oni, ki jih vsebuje službeni red ali ki so po posebnih zakonih dopustni, z ozirom na določno besedilo zakona na noben način niso dopustni in sicer tudi takrat ne, čeprav bi delavec dal v to svrhu svoje dovoljenje. Potemtakem se bodo morali vsi odtegljaji od delavskih plač, v kolikor ne slone na zakonitih predpisih, navesti v službenem redu.

Samoposebi razumljivo je, da bodo morale rudniške oblasti, preden potrde službeni red, preiskušati, v kolikor so zadnji odtegljaji, ki naj se navedejo, po obstoječih zakonih dopustni. Protizakonitih odtegljajev ne sme dovoliti.

8. Z mesečnimi zneski določeni prispevki za bratovsko skladnico se lahko odtegnejo v celoti pri prihodnjem plačilnem dnevju, potem ko so zapadli v plačilo. Vendar pa napram delnemu odtegotvanju ob priliki vsakega plačilnega dneva ni nobenih pomislekov. Ravno isto velja tudi, kar se tiče prispevkov za rudarsko zadrugo.

9. Izplačevanje zaslužka potom poštna nakaznice ali položnice poštna hranilnice je dopustno, ako je preskrbljeno, da delavec ob določenem plačilnem dnevju gotovo prejme zasluženi znesek plačilo in ako morebitne poštno pristojbine in pristojbine za donašanje plača rudniški podjetnik iz svojega.

Revirni uradi, ki se imajo po tem ravnati, se naj obveste o tem.

Dopisi.

Trbovlje.

— Rudarji, pozor pred kapitalističnimi atentatorji! V nedeljo dne 13. oktobra je bil popoldne na dvorišču »Delavskega doma« javen rudarski shod, katerega se je udeležilo tudi precejšnje število rudarskih žen. Shod sam na sebi je bil od strani rudarjev in drugih pri rudniku vposlenih delavcev nad vse pričakovanje jako dobro obiskan. Na povabilo rudarskega tajništva se je udeležil shoda tudi komisar revirnega urada v Celju g. dr. Kalab. Okrajno glavarstvo v Celju, ki je bilo tudi povabljeno, ni poslala svojega zastopnika. Ko je po stari navadi naša vrla rudarska

godba z vso preciznostjo zaigrala dve krepki koračnici, je sodrug Tokan kot sklicatelj otvoril zborovanje. V predsedništvo shoda sta bila izvoljena za predsednika sodrug Sitter, za namestnika sodrug Tokan in za zapisnikarja sodrug Skrijanc. Dnevni red je bil: 1. Štirinajst-dnevno izplačevanje mezde rudarjem in preuredba službenega reda. 2. Sklep k prvi točki. 3. Volitev delegatov v rudarsko zadrugo. K prvi točki dnevnega reda je govoril sodrug Tokan. Po dolgem prizadevanju delavstva in socialno demokratičnih zastopnikov v državnem zboru, se je posrečilo izsiliti zakon, ki naj bi prinesel delavstvu, vposljenemu v rudnikih, nekaj olajšav. Že v državnem zboru so skušali meščanski poslanci, med njimi tudi dr. Benkovič, ki so prišli v državni zbor v veliki meri tudi s pomočjo kapitalistov, zakon sploh preprečiti. Ko so pa uvideli, da to ne pojde, so si na vse kriplje prizadevali, da ta zakon, ako ga že ne morejo preprečiti, da ga vsaj kolikor možno pokvarijo. Tako so preprečili prvotne zahteve delavskih poslancev, naj bi se rudarjem izplačevala mezda vsak teden in naj bi rudniški podjetniki bili primorani dajati rudarjem razstreljiva itd. brezplačno, navzlic temu, da imamo v Avstriji, posebno na Češkem, celo vrsto rudnikov, kjer se rudarjem njihov zaslužek vsak teden izplačuje. Kar se tiče odtegljajev od rudarskih plač, so stvari, za katere ima rudniški podjetnik pravico odtegotovati plače, navedene. Poleg tega pa so meščanski poslanci vsilili v zakon stavek, ki pravi: »ako ni v službenem redu navedeno o odtegljajih nič drugega«. S tem stavkom se je podjetnikom odprla pot do raznovrstnih odtegljajev, ki v sedanjem za Trbovlje veljavnim službenem redu niso bili navedeni. To je dalo povod, da se je razvil med delavstvom in med podjetniki hud boj za službeni red. Že konferenca rudarske zadruge dne 22. avgusta t. l. v Hrastniku je sklenila, da se ne smejo sprejeti v službeni red nobeni drugi odtegljaji kakor tisti, ki so v zakonu izrecno navedeni. S tem je dala konferenca članom velikega odbora direktivo. Obenem je konferenca izvolila komisijo, ki naj bi izdelala primeren službeni red. Nalogo, da skliče komisijo v to svrhu, je prevzel revirni urad v Celju. Toda namesto, da bi bil revirni urad sklical izvoljeno komisijo, je revirni urad vposlal lokalnim delavskim odborom v Trbovljah in Hrastniku načrt, ki so ga v imenovanih krajih med tem časom izdelala ravnateljstva rudnikov in ki naj bi se k sedanjemu službenem redu pridejal kot dodatek. V tem dodatku so gospodje navedli odtegljaje z najemnino, stanovanja, za uporabo peči in vrtov, za postrežbo, za kurjavo, najemnino od zemljišč, predumje v gotovini in naturalijah in odtegljaje za povzročeno škodo. Konečno si hočejo gospodje v službenem redu zagotoviti tudi pravico, da bodo smeli od plač odtegotovati prispevke društvu za varstvo otrok. Kakor je videti, hočejo imeti ravnateljstva službeni red tako urejen, da bi plače rudarjev kratkomale ostale v žepu. **Že sedaj je v Trbovljah na stotine družin, katerih moške niso že po leta niti vinarja v gotovini dobili na roko, ako pa so hoteli priti do denarja, tedaj so šli po nakaznice, katere, ako so vredne deset kron, prodajo za 7 do 6 in tudi manj kron.** Odiranje delavcev v Trbovljah je torej, kakor videti, naravnost brezprimerno. Torej ne samo, da nočejo ravnateljstva pustiti delavcev svobodneje dihati, temveč jih hočejo kar očino v še ožje verige ukleniti. Z vso opravičenostjo je dejal sodrug Tokan, da je to, kar hočejo ravnateljstva potom službenega reda izvesti, na delavstvo nezaslišan atentat. Ako bi delavstvo pustilo, da se sprejme nekaj podobnega v službeni red, bi to pomenilo toliko, kakor da bi si zadržnilo vrv okoli vratu. Kako mnenje vlada o tej zadevi med delavstvom, se je prav jasno pokazalo na shodu. Gospodje, ki hočejo službeni red, da bi jim ne bilo treba dati rudarjem za mučno in nad vse nevarno delo nikoli nobene plače v denarju, naj bi bili prišli na shod, lahko bi bili po razburjenju ljudstva in po ogorčenih klicih posneli, **da se jim njihova zares satanska nakana ne posreči nikdar. Niti tega se gospodi ne bo posrečilo spraviti v službeni red, da bi vračunavali v akordno delo (geding) snaženje rovov itd.** Sodrug Sitter, ki je tudi z vso vehemenco zavračal namen ravnateljstev, je na to prečital naslednjo

resolucijo:

Dne 13. vinotoka 1912 na dvorišču »Delavskega doma« v Trbovljah zborujoči rudarji protestirajo ogorčeno proti dodatku k obstoječemu službenemu redu z dne 30. kimavca 1912, št. 4816, katerega so gg. zastopniki rudnika za Trbovlje, Ojstro in Hrastnik predložili c. kr. rudniškemu uradu v Celju v odobrenje.

Zbrani rudarji protestirajo nadalje najodločneje proti v dodatku v § 21 navedenemu odstavku, ki nima nikakršnega stika s službenim redom in tudi po zakonu z dne 17. majnika 1912, drž. zak. stran št. 107 ni utemeljen ter se strinjajo s sklepom združne konference z dne

22. velikega srpana 1912, ki opozarja c. kr. rudniško oblast, naj konferenčni sklep upošteva in ukrene, da se odtegljaji za stanovanje, vrte in uporabo peči, kurjavo, zemljišče in predumje v naturalijah v službeni red ne sprejme.

Shod nalaga združnim delegatom in združnemu odboru druge skupine, da sklepa združne konference z dne 22. velikega srpana 1912 ne prekoračijo in ga z vso odločnostjo zagovarjajo.

Zborujoči rudarji hočejo porabiti v obrambo poslabšanja obstoječega službenega reda vsa dopustljiva sredstva.

Predsedstvu shoda se nalaga, da to resolucijo predloži c. kr. rudniškemu uradu.

S tem seveda stvar še ni končana, delavstvo mora biti vedno pripravljeno, stopiti na plan.

— Klerikalno blebetanje. V klerikalni »Straži« je odložil njen trboveljski dopisnik z ozirom na volitve v rudarsko zadrugo nekaj prav neumnih dovtipov. Rezonira približno takole: Socialni demokratje, ki kandidirajo v rudarsko zadrugo, imajo v mislih le to, kako bi prišli do rumene svetilke, da bi potem lahko pri drugih delavcih sitnarili. Za klerikalce pa je po njegovem mnenju žuljav kruh bolj siguren. Zdi se nam, da se je dopisniku pri njegovi komentaciji vrinila mala pomota, kajti če bi se bil ozrl bliže po rudniških paznikih, ki imajo rumene svetilke, tedaj bi bil prav lahko opazil, da so ti možakarji domalega vsi klerikalnega kalibra. Stremljenje socialnih demokratov za dosego rumenih svetilk je brezuspešno ker so se klerikalci preje že požurili in so vse rumene svetilke že davno pobrali in sedaj pri delavcih sitnarijo. Ako želi dopisnik »Straže«, da mu nekaj takih sitnih in zlobnih klerikalcev z rumenimi svetilkami navedemo, tedaj prav lahko ustrezemo. Za nas so rumene svetilke postranska stvar, pač pa klerikalce boli, ker visi zanje grozdje pri rudarski zadrugi previsoko. Očitati našim delegatom, da za delavstvo nič niso storili, je pač prazno blebetanje onemoglega dopisnika. Ako bi imel možicelj količkaj vpogleda v rudarske stvari, tedaj bi se prav lahko prepričal, da so klerikalni imejtelji rumenih svetilk, dokler so bili na primer v bratovski skladnici, uredili za se vse, kar so mogli doseči, nasprotno se pa za koristi delavcev še zmenili niso. Ako torej dopisnik hoče, tedaj bomo vzeli v roko navadno črno svetilko in si bomo rumene svetilke in tiste, ki jih nosijo, bliže ogledali. Jamčimo mu, da tega ogleda ne bo vesel.

— Rudarski pevski zbor »Vzajemnosti« priredi dne 27. oktobra v Zagorju v salonu g. R. Mihelčiča veliko pevsko veselico, ki se prične ob 6. zvečer. Veselica, na kateri bo sodelovala rudarska godba iz Trbovelj, bo združena z dramatično predstavo. Igrla se bo veseloigra s petjem »Dva Pavla«. Vabimo rudarje v Zagorju in tudi v Trbovljah, naj se veselice, ki obeta nuditi obilo lepe zabave, mnogoštevilno udeleže. Iz Trbovelj odkorakamo iz »Delavskega doma« z godbo na čelu točno ob pol 4. popoldne.

Seegraben pri Ljubnu.

— Roparski pohod Alpine proti rudarjem. Svoj čas je bila pri rudnikih v Seegrabnu in tudi drugod sramotna razvada: če rudar pozabivši ni napolnil voziča (hunta) tako, kakor so želeli rudniški gospodje, ali če rudar ni utegnil tako natančno sortirati, kakor so zahtevali, so voziče počrtali. To nezaslišanost so slednjič rudniške oblasti same odpravile, ker so spoznale, da je bila ta nesramnost pravcati roparski pohod rudniškega kapitala proti rudarjem. Ampak taka je narava rudniških lastnikov: kakor hitro se jim odtegne ena prilika za plenjenje rudarjev, pa si nemudoma poiščejo novo. Tako so začeli v Seegrabnu na »drašebau« z novimi triki. Ker je zaznamovanje vozičev prepovedano, delajo kapitalistični modrijani na drug način: če vozič po njihovem mnenju ni poln, kakor bi radi, delavca kratkomalo kaznujejo s krono. **V teku tedna so kaznovali 36 mož, vsakega z eno krono.** Kazen je tem bolj neopravičena, ker se vozijo voziči po dolgi progi in je torej naravno, da se material precej usede. Pa tudi drugače kaznujejo rudarje kar po paševsko, ne da bi preiskovali, ali je kazen opravičena ali ne.

Rudarje tudi kaznujejo zaradi sortiranja. Tudi tu se nič ne ozirajo na razmere, ki časi pri najboljši volji ne dopuste čistega sortiranja. Gospodje bi že lahko vedeli, da namenoma nihče ne bo metal v vozič neočiščenega materiala, zlasti če ve, da ga zadene kazen. In pri tem kaznovanju so rudarji brez vodstva, zakaj v službenem redu stoji, da se morajo kaznovati rudarji za take prestopke z globami od ene krone navzgor. Rudniškega kapitala trabantje se seveda slastno okoriščajo s to določbo. **Lansko leto so kaznovali 2100 delavcev z nič manj kakor 23.000 kronami globe.** Seveda so v tej svoti tudi globe modrilcov (Blaumacher), ampak znaten del glob plačajo pošteni, marljivi

rudarji. Sicer pride ta denar v bolniško blagajno, ampak Alpina stori vse, da delavcem krati njih koristi, ki bi jih imeli dobiti od bolniške blagajne. Na eni strani globe, na drugi kratek delavskih pravic, to je načelo Alpine v Seegrabnu. Rudarji si bodo pač morali sami pomagati.

Shodi.

Zagorje ob Savi. V nedeljo dne 27. oktobra ob 3. popoldne bo javem rudarski shod v dvorani g. R. Mihelčiča. — Dnevni red: 1. Rudarska zadruga in službeni red. 2. Zakon o izplačevanju rudarskih mezd. Poročevalec sodrug Tokan. — Rudarji udeležite se shoda do zadnjega!

Strokovni pregled.

—s— Nezgodno zavarovanje za rudarje. Dne 16. t. m. je imel pododsek za socialno zavarovanje, ki ga je izvolil delovni svet, sejo, na kateri je sekcijški šef Wolf z ozirom na nezgodno zavarovanje rudarjev izjavil, da je načrt nezgodnega zavarovanja rudarjev že dogotovljen in da pojde samo še skozi roke svetovalcev delovnega sveta. Nadalje je izjavil, da se izdelani načrt predloge vjema z željami rudarjev. No, radovedni smo, kaj se iz tega izcini, vsaj čas je že, da se končno tudi v tem oziru nekaj ukrene.

s Mladinske organizacije v Italiji. V najkrajšem času bo zborovanje italijanskih mladinskih organizacij v Bologni. Pripravljani odbor je prosil upravo državnih železnic za znižano vožnjo. Državna železnica dovoljuje vsem bodisi klerikalcem ali pa anarhistom, če le prirede sestanek z mnogoštevilno udeležbo, znižano vožnjo po železnici. Ali mladinskim organizacijam jo je odrekla, ker so postavile na dnevni red točko: Militarizem in vojaški soldo. Uprava državne železnice je naznanila pripravljalnemu odboru, da kakor hitro odstavijo to točko z dnevnega reda, dobe znižano vožnjo. Mladinske organizacije v Italiji hočejo namreč nabirati sklad, ki ga bodo uporabili za socialistično propagando med vojaštvom. Vojno ministrstvo je izvedelo za ta načrt in je zapovedalo vsem divizijskim poveljnikom, naj pozovejo vse častnike, da posvečajo največjo pažnjo zasebnemu dopisovanju vojakov in njihovega čtivu. V tem odloku so tudi sledeče besede: »Posebno je paziti na one vojake, ki ne dobivajo nobene podpore od doma, ker ravno te hočejo pridobiti socialisti z denarnimi podporami. Karabinjeri bodo vojaškim oblastim naznanili one osebe, ki jih vidijo v družbi oseb, ki so pristaši revolucionarnih društev in društev s protimilitaristično propagando.« S takimi ostrimi sredstvi skuša torej vojaška oblast zadušiti socialistično propagando med vojaštvom.

Razne vesti.

r Duhovnik, ki se ne prodaja. John D. Rockefeller, znan bolj kot milijarder nego kot pobožen kristjan, je ustanovil v Novem Jorku baptistično cerkev, v kateri se sam redno udeležuje božje službe. Pred nekaj leti je nastavljal v tej cerkvi kot glavnega duhovnika škofa rev. Ch. F. Akeda, katerega plača znaša s postranskimi dohodki 35.000 dolarjev (v našem denarju približno 90.000 kron). Gospod Aked bi imel torej vzroka dovolj, da bi bil z obstoječim redom kar najbolj zadovoljen, če ne bi bilo pri njem neke malenkosti, ki je pri veliki večini njegovih sobratov že davno zamrla, če namreč ne bi imel — krščanske vesti. Razširjala se je o njem govorica, na nastopa za socialističnega predsedniškega kandidata. Ko so ga nekateri časnikarji zaradi te govorice intervjuvali in ga vprašali, koliko je na njej resnice, je Aked izjavil: »Cerkveni vpliv je danes mrtev, cerkev formalnega verstva umira. V celi Evropi nahajamo cerkve in božje hrame, mnogo duhovščine in zgolj formalno službo božjo; toda ljudje ne prihajajo več k božji službi, ker so prenehali verovati. Celo pobožnih žensk je tam zmerom manj. Istočasno pa prešinja evropske narode hrepenenje po solidarnosti, bratstvu, po ljubezni do bližnjega in resnice bolj nego v kateremkoli prejšnjem času. Mogočno socialistično gibanje s svojo rdečo zastavo, ki simbolizira kri mučnikov, je izraz upanja človeštva in njegovega stremljenja po vse obsegajočem bratstvu. Socialistična pesem: »Rdeča zastava« je pesem, ki kliče narode k mednarodni solidarnosti za mir in pravico. Če pa hoče kdo

imenovati rdečo zastavo simbol krvavega prevrata, kaj pa poreče potem o starem nauku cerkve, da je kri mučnikov semensko zrno vere? Do danes še nisem bil član socialistične stranke in nisem še nikoli govoroil raz njeno tribunno. Vidim pa v tem novem gibanju človeštva izraz novega duševnega življenja človeštva, ki ne zahteva nič manj kakor solidarnost človeštva in medsebojno pravičnost med ljudmi. Iz tega socialističnega stremljenja se poraja nova gorečnost za resnično krščanstvo, ki je bilo toliko časa zakopano pod težo puhlega besedovanja cerkvenega verstva.«

r Velikansko razstreljevanje. V ameriškem kamenolomu v Tenini, država Washington, so razstrelili letos 17. februarja ogromno pečino, ki je tehtala petsto tisoč ton. Pečina je iz peščenjaka in jo bodo rabili pri zgradbi pristanišča. Pečino so razdelili na več velikih kosov in jih spravili v tako lego, da jih bodo lahko odvozili. Iz istega kamenoloma so odvezli že 100.000 kubičnih metrov peščenjaka, na dnu kamenoloma je pa ostala še velikanska pečina, ki je imela obliko velikega nosa in je bila visoka nekaj nad 25 m, na dnu se je pa raztezala čez 152 metrov. Preden so mogli to velikansko pečino razstreliti, so zavrtali dva predora, ki sta potekala pravokotno k zunanji plošči pečine. En predor je bil dolg 46 metrov in je imel tri pare stranskih vdolbin v dolgoti 9 do 15 metrov. 60 metrov od tega predora je bil drugi predor, ki je bil 56 metrov dolg in je imel 4 pare stranskih vdolbin po 15 metrov dolgih. V stranske vdolbine obeh predorov so nasuli 21.550 kg črnega smodnika in 600 kg dinamita. Prazni prostor vdolbin so zaprli s skalami. Smodnik in dinamit so vžgali z električnim netivom. Ob pol treh popoldne so spustili električni tok skozi ogromno vklado. Na stotine gledalcev se je nabralo, ki so z začudenjem zrlji, ko se je velikanska pečina zamajala in ko so posamezni kosi švignili 4 do 6 metrov visoko v zrak. Takoj po eksploziji je zagrnil gost, črni dim vso okolico. Več manjših kosov je odneslo čez 100 metrov daleč in so neznatno poškodovali več bližnjih poslopij.

r Izjalovljene spletke. V Los Angeles je končala dolgotrajna obravnava proti znanemu advokatu Darrowu, ki je svojedobno zagovarjal Moyerja, Pettibona in Haywooda v Boise, Idaho, kasneje pa brata Mc Namara v Los Angeles, ki sta bila obtožena, da sta pognala v zrak poslopje lista »Los Angeles Times« in priznala, da sta zločin izvršila. Darrow je bil obtožen, da je hotel podkupiti porotnike, ki so imeli soditi br. Mc Namara. Po dolgotrajni obravnavi so zadnjo soboto po polurnem posvetovanju izrekli porotniki soglasno, da je Darrow nedolžen. V dvorani so po izreku porotnikov ljudje plakali veselja, stiskali so pogumnemu zagovorniku delavcev roko, porotnik Dunbar je pa z roko na lahno udaril Darrowa po rami in dejal: »To je najsrečnejši dogodek mojega življenja.« Posebno pomembne so tele besede iz Darovega zagovora. »Ako bi bil sprejel službo pri jeklarskem in železarskem trustu, bi bil danes milijonar. Ker sem pa zagovarjal delavce, tiste, ki so danes preganjani, pa nimam premoženja in stojim danes kot obtoženec pred porotniki, da se me uniči popolnoma. Državni pravdnik Fridericks še do danes ni dvignil obtožnice proti Smithu in Kaplanu, ki sta sodelovala pri razstrelbi poslopja »Los Angeles Times«, dasi mu je treba stegniti le roko in že sta pod ključem. Oprostitev Darrowa je zmaša pravice, zaeno pa tudi zmaga delavcev.«

r Prepoved alkohola na norveških železnicah. Norveški državni zbor je sprejel pred kratkim z 61 protim 59 glasovi predlog, ki so ga vložili protialkoholisti. Predlog določa, da ne smejo po norveških železnicah piti popotniki opojnih pijač, ki imajo več kakor 2 in eno četrtno procenta alkohola. Predlog so zato sprejeli, ker so se dostikrat potniki pritoževali, da jih nadlegujejo pijani sopotniki med vožnjo.

Po sklepu lista.

Zmaga zavednega hrastniškega delavstva!

Pri volitvi v rudarsko zadrugo so zmagali organizirani rudarji z dvetretjinsko večino nad podporniki ali takozvanimi »narodnimi«. Njih vodja, znani Majcen, je dobil pred 3 leti še 96 glasov, letos pa komaj 40. Tudi na Ojstrem se zmagali socialisti.

Listnica uredništva.

Veliko gradiva smo morali odložiti za prihodnjo številko. Prosimo torej malo potrpljenja.

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

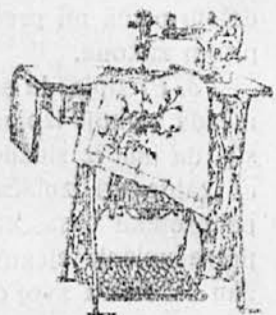
šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo

specerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevije za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

POZOR SODRUGI!

Slovenski rudar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje, za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan ob pol enajsti uri dopolne in stane naročnina

celoletna	K 21:60
polletna	„ 10:80
četrtna	„ 5:40
mesečna	„ 1:80
za inozemstvo celoletno	„ 36:—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej. Posamezne številke po 8 vin. v administraciji in in tobakarnah.

Vsak zaveden rudar bi moral biti naročen na „ZARJO“.

Naslov: Upravništvo „ZARJE“ v Ljubljani.

Priporočamo našim KOLINSKO CIKORIJO!

— iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. —

Izdajatelj in zalagatelj Ivan Tokan. — Odgovorni urednik Ignacij Sitter v Trbovljah. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.